

се откъсват от техния конкретен субект-осъществител и се квалифицират като присъщи изобщо на ромите у нас.

Второ, защото голяма част от хората нямат възможност или просто не желаят да имат преди (дори и краткотрайни) контакти с ромите, за да ги опознаят по-отблизо, а следователно по-пълно и правдиво. Ето защо такива хора лесно възприемат лансираните от стихията на масовото съзнание суеверия и предразсъдъци за циганите и техния начин на живот и реализация (и в миналото, и в наше време).

* * *

Доста по-друга е природата и същността на следващия кръг от представи за етнопортрета на ромите. Друг е въпросът, че за неговото постигане се изискват немалко усилия: по-сериозни наблюдения върху циганския бит, душевност и култура; по-дълготрайно общуване с тях или техни представители; по-голяма съпричастност към техните проблеми и дилеми, и дори участие в някои (обществени, държавни, групови и личностни) дейности за промени в техния живот, и т. н.

Естествено спазването на тези изисквания и реализирането на тези усилия не могат да станат за броени дни и особено без запознаване с определен комплекс от научни знания за историческия и актуалния живот на ромите - изобщо и конкретно в България. Без такива знания едва ли е възможно да се вникне дълбоко в причините за особената природа и манталитет на циганите; в следите, които е оставила тяхната история по време на скитането по друмищата на света; в болезнените и незарастващи рани на тяхната душевност, причинени и все още причинявани от негативната обремененост и реализация на отношението към тях от неромските среди и общности. Без такива знания е трудно да се изгради изчерпателна и адекватна представа за ромите: за това какво представляват те; кое е типичното и трайното в техния бит, душевност и култура; кои и какви нови моменти нахлуват в техния начин на живот; каква е историческата перспектива на тяхното съществуване и развитие и прочее. Казаното преди малко може да звучи нравоучително. Но то е крайно необходимо. Защото само при съобразяване с него